

Recerca d'orígens i identitat a Argentina

A Argentina, els últims quinze anys cada cop són més les persones que emprenen recerques per a conèixer el seus orígens. Aquestes persones que volen conèixer, tal com elles mateixes diuen, la seva "identitat biològica" o "vertadera identitat d'origen" entenen que és una part substancial a les seves vides tenir informació sobre llurs naixements i les circumstàncies que els varen envoltar. A més d'argumentar una necessitat en termes mèdico-genètics, referida a la transmissió de malalties hereditàries, sostenen que senten un "buit" que esdevé justament

del desconeixement respecte de qui són els seus progenitors biològics i de les circumstàncies que varen rodejar el seu naixement.

Interrogants que, a la cultura occidental, històricament i tradicionalment han estat considerats fonamentals per a l'ésser humà, com "qui soc, d'on vinc, com vaig néixer, quines són les persones que em van portar al món", són algunes de les preguntes que busquen una resposta en aquest tipus de recerques i al mateix temps n'esdevenen el motor. Aquesta sèrie d'interrogants pot ser pensada com la *pregunta per*

Direcció publicació:

Diana Marre, Nadja Monnet i Beatriz San Román

Continguts d'aquest número:

Soledad Gesteira

Imatges:

Gabriel Barna

Coordinació:

Victòria Badia

Traducció:

Victòria Badia

Difusió:

Maria Galizia

Subscripció i contacte:

gr.afin@uab.cat

ISSN: 2013-2956

GRUPO DE INVESTIGACIÓN
Universitat Autònoma de Barcelona

Amb el suport de:

l'origen, essent aquesta el comú denominador en les recerques d'aquestes persones.

Sobre la manera en què va sorgir el dubte sobre l'origen biològic, algunes persones indiquen que "van saber des de sempre" que no eren filles biològiques dels qui els van criar; altres, que s'assabentaren de nenes o joves, i fins i tot algunes altres relaten que tot just "ho van saber" d'adultes. En síntesi, no és possible generalitzar ni indicar un moment precís en el qual els dubtes sobre l'origen es manifesten i/o s'exterioritzen.

Al respecte, la psicoanàlisi ha elaborat diferents racionalitzacions i ha indicat que és a partir dels processos de ruptura en la idealització dels pares on les fantasies sobre l'origen poden revelar-se. En efecte, Sigmund Freud sostenia que és a partir de l'estranyament dels pares o l'anomenada *novel·la familiar del neuròtic* quan els subjectes comencem a qüestionar els llaços afectius i sexuals que ens uneixen

als nostres pares. La *novel·la familiar* es pot entendre com la manera singular en què cada subjecte interpreta la fórmula pare-mare i com a partir d'aquesta interpretació escriu la seva pròpia història. Durant la infància, apunta Freud, l'infant és menyspreat o se sent menyspreat pels seus pares, sent que el seu afecte no és plenament retribuït, un moment en què el nen es desfoga amb la idea de ser un fillastre o un fill adoptiu. D'aquesta manera, a partir de la declinació de la idealització de les figures materna i paterna, i de la construcció de la pròpia *novel·la familiar*, s'habilita l'emergència de la pregunta pel llaç que ens uneix a aquestes persones.-

Preguntar-se a un mateix per l'origen sol ser difícil, sobretot si existeixen dubtes sobre la relació biològica que ens uneix amb els nostres pares, però resulta encara més complex preguntar als pares pel propi origen. Certament, moltes d'aquestes persones que encara avui busquen els seus orí-

Entonces vi... I
Tècnica mixta
sobre lli
2014
190 x 56cm.

Familia
Tècnica mixta
sobre lli
2013

gens no han parlat del tema amb els seus "pares de criança".

La *pregunta per l'origen*, llavors, està lluny de sintetitzar-se en la frase "qui són els meus pares biològics"; més aviat, es vincula amb una construcció complexa que envolta, d'una

banda, una gamma àmplia d'interrogants com per què em van deixar, on, per què em van criar aquestes persones que avui anomeno pares, per què no van preguntar sobre els meus orígens, entre moltes altres. I, d'altra banda, algunes certes; una d'elles, la de "voler saber" i que aquest saber podrà "sanar" el dolor i/o "completar" el buit del desconeixement.

En el decurs de la meua investigació he escoltat reiterades vegades expressions com aquesta: "Durant molts anys vaig viure una història incompleta, a la qual li faltava la veritat del meu origen, i tinc un buit que necessito emplenar. Malgrat tot l'amor i la cura que vaig rebre, sempre em faltava quelcom". En les narratives de recerca d'origen, termes com "incompletitud" i/o "buit" esdevenen formes recurrents d'explicar i explicitar què i com se senten aquestes persones enfront de no saber quin és el seu origen biològic. Les raons per "buscar" són variades, però és possible sostenir que la sensació de "buit"

que produeix el "no saber" pot esdevenir el comú denominador en aquestes recerques. Diana Marre sostenia en un article publicat el 2009 que "en algun moment moltes persones adoptades preguntaran i potser desitjaran saber i/o conèixer les seves famílies de naixement, per curiositat, com ha assenyalat Janet Carsten, o per trobar la peça del puzzle amb la qual 'completar' la seva identitat, com solen assenyalar els psicòlegs".

La majoria de les persones amb les quals he pogut conversar sobre la seva recerca expressen més que curiositat, una "necessitat" de conèixer els orígens biològics. En aquest sentit, aquesta "necessitat" i la importància conferida a la "identitat" no poden ser dissociades dels valors que assumeix el *parentiu* a la nostra societat. En altres paraules, ens condueix a interrogar-nos i indagar quins són els valors que, a les nostres societats occidentals, esdevenen centrals a l'hora de pensar la família i el parentiu.

Sang, veritat i biologia

En la nostra concepció cultural del parentiu la "sang" adquireix un singular paper per comprendre la família. La importància i el valor que adjudiquem als llaços de sang radiquen en el fet que aquests són símbols que representen l'emparentament, la pertinença a un determinat grup i la continuïtat d'aquest.

La *biologia*, llavors, esdevé un valor primordial en la nostra concepció del parentiu, donat que solem entendre'l com una mera extensió dels llaços naturals. En moltes cultures les institucions relativament estables com la família, l'Estat o la propietat privada tendeixen a ser considerades "naturals". Com ha indicat Eunice Durham, en la nostra societat occidental, més concretament en el parentiu euro-america, la naturalització de la família es troba reforçada per l'excessiva valoració de la dimensió biològica del parentiu, la qual cosa porta a més a una biològització de la família. La forma de

família nuclear i conjugal, i de parentiu cognatic –en el qual participen els llinatges matern i patern– coadjuven en les nostres societats en veure una i altra com una simple extensió de llaços naturals.

L'antropologia ha ofert sobrades evidències del caràcter construït i històric del parentiu, la família i el gènere, tanmateix actualment encara es continua dotant als fets del parentiu i la família d'interpretacions biològic-naturals.

Com ha assenyalat Claudia Fonseca, en virtut de la predominança del model de procreació sexuada a les nostres societats, el fet de conèixer els orígens biològics adquireix una importància substancial i es lliga a la idea de la "identitat personal". En algunes societats, alimentar, alletar i/o cuidar un nen, són els actes que creen la definició dels vincles. Per tant, en aquests contextos la informació sobre els orígens biològics aporta un coneixement d'interès secundari. A les nos-

Entonces vi... III.
Tècnica mixta sobre lli
2015
136 x 47,5cm.

Caronte
Acrílic sobre lli
2012
144 x 85 cm.

tres societats, en canvi, a causa de la centralitat donada al moment del coit, a la procreació sexual, qualsevol informació relativa a la concepció provoca una pertorbació immediata en les relacions i en la identitat dels individus perquè aquest tipus de coneixement està lligat a la idea de la "identitat personal".

En aquest sentit, les persones que emprenen recerques d'origen senten una "necessitat" i consideren que és un "dret" accedir a tota la informació relativa als seus naixements. Efectivament sostenen que "el seu dret a la identitat ha estat vetat" tant pels seus familiars de criança, en els casos que han ocultat el status no biològic de la relació, com per l'Estat que "no garanteix que es puguin dur a terme les recerques".

Identitat i dret a conèixer els orígens a Argentina

Les primeres associacions de persones adoptades que busquen els seus orígens van sorgir a Europa i als Estats

Units –durant la dècada dels 70- i es van vincular amb les conseqüències de l'adopció internacional. Tanmateix, els darrers anys als països centrals han sorgit altres associacions que tematitzen nous tòpics com el robatori de nens i nenes vinculat a causes polítiques, l'obertura dels registres personals d'adopció i l'abolició de lleis com la dels parts anònims.

A l'Amèrica del Sud, la conformació d'aquest tipus d'associacions és més recent. Aquest és el cas de *Filhos Adotivos do Brasil* creada el 2007, i de les associacions argentines *Quiénes Somos* –formada el 2002- i *Raíz Natal* "Por el Derecho a la Identidad Biológica" –creada el 2003- (a partir de 2010 han sorgit altres associacions, algunes d'elles són: *Búsquedas Verdades Infinitas*, *Fundación Nueva Identidad*). A Argentina a més de les associacions civils hi ha actualment altres formats de trobada entre persones adultes que busquen els seus orígens. Per exemple, existeixen vastíssims "grups vir-

tuals” que agrupen a aquestes mitjançant fòrums, grups privats de mails, xarxes, grups de facebook i blogs. Sens dubte, les noves tecnologies, especialment internet, han resultat un recurs de gran valor per conèixer a altres persones en la mateixa situació i per obtenir informació entorn de les seves recerques.

Totes les organitzacions de persones adoptades que busquen els seus orígens o famílies biològiques en diferents països tenen similituds, com reunir persones que comparteixen la mateixa condició d’adoptades o de filles no biològiques, brindar informació sobre com buscar els orígens de naixement i/o lluitar en favor dels drets de les persones adoptades. Tanmateix, cada organització posseeix una caracterització local que dóna com a resultat objectius i èmfasis diversos. Això resulta evident, per exemple, en l’associació nord-americana *Bastard Nation* que lluita per l’obertura d’arxius per a les persones adoptades, o

en l’associació francesa *Association pour le droit aux origines des enfants nés sous X* (Associació pel dret als orígens d’infants nascuts com a NN) que posa un especial èmfasi en l’abolició de la llei de parts anònims. Al seu torn, el cas espanyol abasta un ampli rang temporal que va des de la dècada dels 30 amb els robatoris de bebès vinculats al franquisme i arriba als robatoris que es van donar fins els anys 90 als hospitals públics i clíniques privades de tot Espanya. Allà les associacions de “nens robats” demanden que els crims que denunciïn siguin considerats de “lesa humanitat”.

En suma, aquest tipus d’organitzacions, més enllà de tenir una causa comú que es pot resumir en l’objectiu de conèixer els orígens, adquireixen singularitats depenent dels contextos polítics, socials, històrics i econòmics dels països on es desenvolupen. A Argentina, les recerques que emprenen aquestes persones tenen la particularitat que dialoguen amb altres, en les

Entonces vi... II
Tècnica mixta
sobre lli
2015
136 x 47,5 cm.

Figura II
Tècnica mixta
sobre lli
2013
170 x 100 cm.

quals es reconeixen però de les quals també es diferencien. Això és així perquè al nostre país actualment els sentits associats a nocions com "identitat", "orígens" o fins i tot "veritat biològica" es vinculen estretament al reclam de veritat i justícia protagonitzat des de fa més de 35 anys per la *Asociación Abuelas de Plaza de Mayo*.

Per tant, resulta difícil dissociar la creació d'aquest tipus d'associacions a Argentina del treball polític realitzat per la *Asociación Abuelas de Plaza de Mayo* en la recerca dels seus néts i nètes segrestats i apropiats durant l'última dictadura militar argentina (1976-1983). Aquestes dones han realitzat una labor que va aconseguir sensibilitzar la societat sobre la importància dels "llaços primordials", la "identitat" i els "orígens". Així, el dret a la identitat, conseqüència de la seva incansable tasca de recerca de veritat i justícia, va ser visualitzat pels qui busquen els seus orígens biològics com un dret pel qual reclamar i en conseqüència organitzar-se.

Si bé les demandes d'aquestes associacions són tributàries de les demandes de *Abuelas*, estan lluny de ser una rèplica exacta ja que, en efecte, és possible advertir que hi ha una resignificació d'aquesta demanda original. En aquest sentit, són significatius els intensos esforços que

aquestes associacions fan per diferenciar-se i per legitimar una demanda específica que reclama pel compliment del dret a la identitat "biològica" i/o "d'origen". Així mateix, l'emergència d'aquestes associacions no només s'explica en referència al treball polític de *Abuelas*, sinó que –com ha estat assenyalat a l'apartat anterior– s'ha d'entendre en relació a les representacions respecte a la família i als valors associats al parentiu a la nostra societat.

Resignificar la identitat: nous activistes, noves demandes

Abans de l'any 2002, i exceptuant a *Abuelas de Plaza de Mayo*, no es verifica l'existència de cap altra associació que abordés directament el tema de la recerca de la identitat a Argentina. D'aquesta manera, la conformació d'aquestes associacions ens parla d'un període de transformació que no es limita a un grup de persones que van decidir organitzar-se en seguiment de

les seves recerques individuals i per ajudar a altres persones, sinó que més aviat es pot entendre com un fenomen emergent d'una transformació dins la societat on "buscar la identitat" va anar esdevenint un problema que havia de ser atès per l'Estat. Això revela que la constitució de la identitat com un tema-problema, a partir del treball de *Abuelas*, va desbordar els objectius originals de la mobilització d'aquestes dones i va donar lloc a noves formes d'organització i de demanda per drets. Així, aquests nous activistes, que lluiten pel dret a conèixer els seus orígens a Argentina, reclamen la creació de legislacions, protocols i oficines que s'ocupin de les seves recerques de l'origen.

Cal assenyalar que les recerques d'origen que emprenen aquestes activistes són, no cal dir-ho, complexes, no sols per l'"absència de l'Estat", com indiquen, sinó perquè la majoria d'infants robats varen ser inscrits al Registre Civil com a fills biològics pels

seus pares de criança, és a dir que varen ser inscrits falsament, la qual cosa constitueix formalment un delicte. A diferència d'una adopció legal, on és possible -no sense dificultats- accedir a l'expedient judicial, quan hi ha hagut una inscripció falsa no ho és. Per això, aquestes recerques depenen de la memòria i la bona voluntat dels pares de criança, familiars i funcionaris de l'Estat, encarregats de documentació útil per saber alguna cosa dels seus naixements (partides de naixement, llibres de parts, etc.). D'aquesta manera, a través d'una sèrie de pràctiques de resistència, aquestes activistes s'enfronten als "pactes de silenci", als secrets i mentides dels seus entorns familiars, a les burocràcies que -en moltes ocasions- es neguen a donar-los els seus documents i als qui els repeteixen amb insistència "per què busques, si els teus pares [de criança] t'ho han donat tot i, a més, ja ets gran!". Enfront d'una constel·lació de circumstàncies,

Figura IV.
Tècnica mixta
sobre lli
2013
167 x 895 cm.

subjectes i pràctiques polítiques que desanimen llurs recerques, aquestes persones volen conèixer els seus orígens biològics i s'organitzen demanant que l'Estat els garanteixi el seu dret a la identitat.

Familia II
Tècnica mixta
sobre lli
2014

En suma, el treball dels activistes nucleats en aquest tipus d'associacions, en un intent de traduir el seu reclam al llenguatge dels drets i fer-lo públic, aconsegueix produir la politització d'un tema que tradicionalment va ser concebut com una exclusiva qüestió privada, a saber: inscriure un nen o nena com a fill propi, o bé explicar o no explicar al nen/a "adoptat/da" la veritat sobre els seus orígens. En aquest sentit, el treball d'aquestes associacions produeix una *politització de la intimitat*. Les pràctiques que es qüestionen i denuncien han estat tra-

dicionalment associades a l'ordre del "privat", l'"íntim" i el "domèstic", però inevitablement han de ser posades en escena i en tensió, i han de fer-se públiques per poder reclamar pel seu dret a la identitat.

D'aquesta manera, el treball polític d'aquestes activistes no s'acaba en què cadascun dels seus integrants trobi els seus orígens, en legitimar les seves recerques enfront de l'Estat, sinó que també intenta –com sostenen– "generar consciència perquè ningú més passi pel mateix". Això suposa promoure una reflexió crítica en la so-

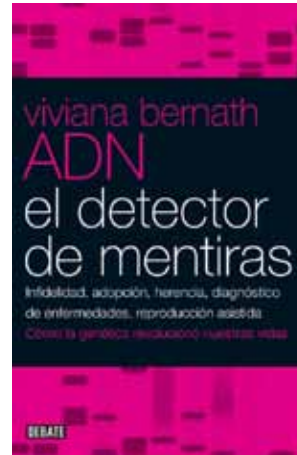
cietat sobre determinades pràctiques associades a l'esfera d'allò íntim i/o privat, a fi que esdevinguin objecte de

PER LLEGIR

Incháurregui, A. et al. (2009)
Tras la Búsqueda: historias en torno a la identidad de origen y los reencuentros
 Buenos Aires, La Plata: Editorial Universitaria de La Plata

Publicació de l'àrea *Búsqueda de Origen de la Dirección General de Registro de Personas Desaparecidas* (DGRPD). Aquest llibre recupera unes vint històries de persones que van recórrer a la DGRPD sol·licitant ajuda per trobar els seus orígens. En la part final, es desenvolupen una sèrie de reflexions que van sorgir al grup de la DGRPD arran d'aquest treball: preguntes sense resposta o que van generar noves preguntes i debats que vàrem mantenir i mantenim a diari en relació a algun cas concret o simplement, per la motivació necessària de pensar sobre allò que fem i com ho fem. Reflexions que ens condueixen a altres interrogants i a la certesa que tractem un tema complex, cada cop més difícil, ric i divers.

Bernath, Viviana (2011)
ADN. El detector de mentiras. Infidelidad, adopción, herencia, diagnóstico de enfermedades, reproducción asistida
 Buenos Aires: Editorial Debate

El descobriment de l'ADN situa l'existència humana en un nou marc històric tan captivador com polèmic. A través de la investigació de casos reals, Viviana Bernath aborda, amb autoritat i senzillesa, un tema crucial del nostre temps: el de les implicacions psicosocials derivades de l'accés a la informació genètica. Expressió d'un profund humanisme, el seu enfocament interessarà tant al lector profà com a l'especialista sensible a les relacions entre la seva tasca i la comunitat. Conscient de les conseqüències ètiques, subjectives i interdisciplinàries que entranya l'accés a la informació genètica, l'autora defuig les racionalitzacions fàcils i qualsevol triomfalisme tecnocràtic per internar-se, amb lucidesa i cautela, en el territori boirós indefugible del sentit del coneixement.

Cosse, Isabella (2006)
Estigmas de nacimiento. Peronismo y orden familiar (1946-1955)
 Buenos Aires: Fondo de Cultura Económica

Aquest llibre examina els canvis que va introduir el peronisme en l'ordenament domèstic des d'una perspectiva encara no explorada: les dinàmiques familiars situades al marge del model normatiu, en especial la filiació il·legítima. Quan el nou regim arribà al poder, gairebé un de cada tres nens nou nats es classificava com a "il·legítim". Quin sentit tenien les suposades irregularitats en la constitució familiar per aquells que vivien fora de les pautes ideals? Quines transformacions va provocar el peronisme en l'ordre domèstic amb les seves banderes d'igualtat i justícia social? Va promoure ruptures o continuïtats? *Estigmas de nacimiento* constitueix una investigació rigorosa i original en la qual s'explora el creuament de la història de la família, la cultura i la política per pensar les singularitats del peronisme en matèria de l'ordre domèstic.

Villalta, Carla (2012) **Entregas y Secuestros: El rol del Estado en la apropiación de niños**
Buenos Aires:
Editorial Del Puerto

Aquest llibre analitza els procediments i nocions utilitzats a l'última dictadura militar argentina per dur a terme el segrest i apropiació dels fills/es dels qui es feien desaparèixer o matar. Aquestes pràctiques han pogut ser denunciades com un pla sistemàtic d'apropriació de nens/es. Tanmateix, en examinar la variabilitat de les formes que assumeixen, també s'observa el seu lligam amb rutines institucionals i pràctiques socials existents des de temps enrere a la nostra societat. Aquesta investigació s'originà en la pregunta sobre el succeït durant el terrorisme d'Estat amb els nens/es segrestats, però analitza i revela la llarga gestació i vigència de dispositius i sabers configurats sobre un sector de la infància i les seves famílies. Sobre aquells nens i nenes que, convertits en "menors", històricament van ser institucionalitzats, adoptats o apropiats.

Fonseca, Claudia (2012). **Pertenencia Familiar y Jerarquía de clases: El secreto, la ruptura y la desigualdad vistos a través de los relatos de personas adoptadas brasileñas.** *Scripta Nova Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales.* Universitat de Barcelona. ISSN: 1138-9788. Vol. XVI, núm. 395 (12).

Fonseca, Claudia (2010). **Direito às origens: segredo e desigualdade no controle de informações sobre a identidade pessoal.** *Revista de Antropologia.* *Antropologia do Direito*, Vol. 53, No. 2.

Gesteira, Soledad (2015). **Más allá de la apropiación criminal de niños: el surgimiento de organizaciones de personas "adoptadas" que buscan su "identidad biológica" en Argentina.** *Revista Runa.* Instituto de Ciencias Antropológicas. Facultad de Filosofía y Letras. Universidad de Buenos Aires. Pp. 61-76, V 35, N°1, 2014. ISSN 1851-9628.

Gesteira, Soledad (2015). **Secretos, mentiras y estigmas. La búsqueda del origen biológico como un tránsito del como si al cómo fue.** *Antípoda, Revista de Antropología y Arqueología.* N°21, Bogotá. Enero-abril 2015.

PER VEURE

Nordeste
Dirigida per
Juan Solanas
Argentina, 2005

Hélène, una bella i forta dona francesa de 45 anys arriba a Argentina amb el propòsit d'adoptar un noi, empesa pel desig de ser mare. El viatge d' Hélène es transforma poc a poc en un viatge iniciàtic en el qual descobreix la bellesa de les terres i dels seus habitants en violent contrast amb la misèria i la corrupció que fa possible la venda de nens/es. La trobada amb Juana, una mare pobre a punt de ser desnonada, li plantejarà a Hélène molts dubtes. Els destins de les dues dones a qui tot les separa, es creuaran canviant per sempre les seves vides i enfrontant-les a les pròpies contradiccions.

[Ver Trailer](#)

Nacidos Vivos
 Documental dirigit per Alejandra Perdomo
 Argentina, 2014

Pacto de Silencio
 Curtmetratge dirigit per Diego Velazquez Viard
 Argentina, 2004

Tres històries unides pels mateixos interrogants: a causa de l'adopció il·legal o irregular, l'apropiació de bebès i falses filiacions que van tenir lloc a Argentina, pateixen en no saber res sobre el seu origen, busquen la seva identitat biològica, les seves arrels, la seva prehistòria.

Derecho a la Identidad de Origen y Biológica
 Curt de difusió sobre el projecte de llei
 Argentina, 2013

El projecte de llei busca facilitar la tasca d'aquelles persones que emprenen la recerca de la seva identitat d'origen o biològica o la d'algun parent proper, com a conseqüència del desconeixement o d'haver-los estat sostreta. Es calcula que prop de 3 milions de persones en aquest país no coneixen la seva identitat d'origen o biològica. Amb el present projecte es pretén abastar i garantir el dret inalienable de totes les persones a conèixer la verdadera identitat d'origen i biològica, pròpia o dels seus ascendents, descendents o col·laterals, la qual cosa és un dret constitucional.

Unlocking the heart of Adoption
 Documental dirigit per Sheila Ganz
 EE.UU., 2002

El documental pretén estendre un pont entre les famílies biològiques i adoptives a través de diverses històries personals d'adoptats, pares biològics i pares adoptius, d'una mateixa raça i també en adopcions interracial, que s'entrellacen amb la història de la cineasta en tant que mare biològica, revelant les enormes complexitats de les seves vides amb un fascinant transfons històric.

A Argentina 3.000.000 de persones desconeixen la seva identitat. Els bebès que van ser entregats, venuts, o robats, són avui adults que busquen conèixer la veritat. Els seus testimonis reflecteixen la realitat dels qui no poden exercir el seu dret mentre la titular de DDHH de Buenos Aires realitza una silenciosa tasca per reconstruir les seves històries.

[Ver Trailer](#)

33
Dirigida
per Kiko
Goifman
Brasil, 2004

**Secretos y
Mentiras**
Dirigida per
Mike Leigh
Regne Unit,
1996

Kiko Goifman és fill adoptiu, i quan compleix 33 anys, decideix buscar la seva mare biològica. A partir de pistes donades per uns detectius de São Paulo i Belo Horizonte, el cineasta filma el seu procés, documentant amb humor i ironia tot el seu trajecte en un diari on-line que va servir de base material per al seu film.

En morir els seus pares adoptius, Hortense, una jove negra que viu a Londres, sent la necessitat de conèixer la seva mare biològica, la qual la lliura en adopció tot just acaba de néixer. Quan per fi la troba, resulta ser una dona soltera que treballa en una fàbrica.

L'AUTORA DELS TEXTOS

Soledad Gesteira

És magister i professora en Antropologia Social per la Universitat de Buenos Aires (UBA). Investiga sobre temes vinculats a recerca d'orígens, identitat, adopció, parentiu i família. Integrant de l'equip d'investigació sobre tècniques de gestió de la infància i les famílies de l'Equipo de Antropología Política y Jurídica, Instituto de Ciencias Antropológicas, Facultad de Filosofía y Letras (FFyL), UBA. Doctoranda en Antropologia Social, FFyL, UBA. Becària doctoral del Consejo Nacional de Investigaciones Científicas y Técnicas (CONICET).

L'AUTOR DE LES IMATGES

Gabriel Barna

Va néixer a Budapest, Hongria, el 1947 i des de 1949 resideix a l'Argentina. Des de 1997 és deixeble del reconegut artista argentí Guillermo Roux. També va estudiar amb Nora Agrest, Rosa Faccaro i Anna Rank. Va fer clínica d'obra amb Gabriela Aberastury i Alejandra Roux. Des de 1992 realitza mostres i exposicions de les seves obres. Ha exposat a Argentina, Hongria i Uruguai. Algunes de les obres que acompanyen el text van ser mostrades el 2013 a la Galeria 2B a Budapest, Hongria, amb l'auspici de la Cancelleria Argentina, i el 2014 a la Galeria "Avui en l'Art" a la ciutat de Buenos Aires, Argentina. Més sobre el seu treball a: www.gabrielbarna.com.

NOTÍCIES AFIN

Jornada sobre "ansietat demogràfica"

El dia 25 de maig es va dur a terme la jornada d' "Ansietat demogràfica, drets reproductius i maternitat/paternitat globalitzada en una època d' `austeritat'", organitzada pels grups d'investigació GRAPP-UB, AFIN-UAB i GENI-UB a la Universitat de Barcelona.

Aquesta jornada va tenir com a propòsit reflexionar sobre canvis polític-econòmics i socials que han tingut impacte en els drets reproductius i governament reproductiu a Europa.

Les exposicions giraren entorn de l'impacte de polítiques neoliberals a la nova Europa. També dels plans d'austeritat conseqüents de retallades importants de serveis socials i salut pública, i al declivi de la fertilitat, l'increment de la demanda i l'augment de l'ús de la reproducció assistida. Aquests canvis han despertat un debat científic i polític entorn dels drets reproductius de les dones, l'estatut ontològic i legal de l'embrió/fetus i la interrupció de l'embaràs.

Diverses investigadores internacionals van presentar els resultats dels seus treballs antropològics i van discutir en particular sobre l'impacte

dels canvis socials, culturals i polítics succeïts en l'última dècada en les relacions de gènere als països del sud i de l'est europeu.

Jornades d'Estudis de la Infància a Buenos Aires

Els dies 22 al 24 d'abril d'aquest any es van portar a terme les 4es *Jornades de Estudios sobre la infancia*. "Lo público en lo privado y lo privado en lo público: sociedad, política y Estado", a la ciutat de Buenos Aires, Argentina.

Les 4^{tas} *Jornades de Estudios sobre Infancia* tenien com a propòsit consolidar l'espai interdisciplinari per a la discussió de treballs d'investigació sobre infància des del punt de vista de la seva relació amb les polítiques públiques, les formes d'organització familiar i de criança i amb les pràctiques culturals i polítiques tant del passat com del present.

La reunió va recollir el renovat interès que aquests temes han adquirit als diferents països del continent els últims anys i va abordar les complexes relacions entre l'Estat, la societat, la política i les famílies en la definició de les formes d'entendre i de fer vinculades a la infància en diversos contextos geogràfics llatinoamericans al llarg dels segles XIX, XX i XXI, reconstruint i visibilitzant la capacitat d'agència de les nenes i nens en aquestes particulars inter-

seccions. Aquesta trobada tenia la meta de contribuir a l'enfortiment del coneixement sobre les infàncies del passat i sobre les formes actuals de gestió i d'acció d'aquesta població.

En aquesta quarta oportunitat (es van realitzar anteriorment els anys 2012, 2010 i 2008), l'esdeveniment va reunir investigadors i investigadores amb vastes trajectòries no només de Llatinoamèrica, sinó també d' Estats Units i Europa. D'aquesta manera, les Jornades també van contribuir a enfortir un intercanvi sistemàtic de resultats d'investigacions i d'indagacions en curs.

Congrés 'Les opcions de ser pares per als homes gais europeus'

El 2 i 3 de maig a Brussel·les va tenir lloc aquesta trobada internacional, organitzada per l'associació nord-americana *Men Having Babies*, en col·laboració amb l'associació holandesa *Meer Dan Gewenst*. L'esdeveniment va reunir més de 220 homes gais belgues, francesos, holandesos i altres buscant la paternitat; a més dels i les professionals i investigadors treballant en el camp de la gestació subrogada i l'adopció, els activistes, els pares, i les gestants.

Una de les presentacions durant la trobada va ser la taula rodona 'Els reptes legals i socials per a la paternitat gai a Europa, i el camí endavant', coordinada per Marcin Smietana, l'investigador postdoctoral a la Universidad de California-Berkeley, vinculat amb AFIN-UAB. Les i els participants de la taula van debatre per què la paternitat gai segueix sent un repte a Europa i com es pot abordar. En altres presentacions es va explicar com poden procedir els futurs pares europeus interessats en la gestació subrogada i l'adopció a Estats Units i Canadà. Els pares que ja havien fet aquest camí, així com les gestants dels seus fills, van compartir les seves experiències en altres taules.

El congrés va tenir molt interès també per part dels mitjans de comunicació locals. Les associacions LGBT belgues i franceses no van recolzar l'esdeveniment, a causa de la controvèrsia que causa en els seus països la gestació subrogada, així com la participació de les agències i clíniques comercials dels EEUU. Tanmateix, l'espai del Bip-Casa de la Regió, on va tenir lloc la trobada, va

estar plena d'homes gais cada vegada més joves buscant ser pares.

Per a més informació sobre la trobada aneu a la pàgina web: [Men Having Babies](http://MenHavingBabies.com).

Tallers AFIN sobre benestar, autonomia i autoestima

El passat 16 de maig, la doctora Beatriz San Román va impartir a Plasencia un taller per a pares i mares sobre com fomentar l'autoestima, l'autonomia i el benestar familiar. Com a altres ocasions, l'organització va estar a càrrec del Servei de Postadopció extremeny, del qual és responsable la Creu Roja.

Pensat com un espai on compartir dubtes, reflexions i estratègies a partir de les experiències de les famílies, la investigació entorn de l'adopció i la pràctica professional, el taller intentava de donar respostes a preguntes com: Què necessiten els nostres fills i filles per desenvolupar la seva autoestima i el seu sentiment de pertinença? Com reconèixer i afrontar les dificultats emocionals i conductuals en la família? Per què els càstigs no funcionen a llarg termini i quines alternatives podem utilitzar? L'objectiu fonamental d'aquests tallers és trobar estratègies que potenciïn les capacitats de fills/es, mares i pares, la seva seguretat emocional, el seu sentiment de pertinença, la seva autonomia i el seu benestar.

El proper 27 de juny se celebrarà un taller amb el mateix tema, aquesta vegada a Badajoz, també organitzat pel Servei de Postadopció de la Junta d'Extremadura a través de la Creu Roja.

Primer congrés gallec d'adopció

Sota el lema “*Nuevos horizontes, nuevas perspectivas*”, els dies 29 i 30 de maig es va celebrar a Pontevedra el Primer Congrés Gallec d'Adopció, organitzat per l'associació Manaia.

Plantejat com un espai d'intercanvi, debat i reflexió conjunta entre investigadors, tècnics i famílies, cal destacar el to crític que marcà les sessions, on no hi va haver lloc per a l'autocomplaença i sí per qüestionar i repensar les pràctiques i assumpcions sobre els diferents aspectes de l'adopció.

En el decurs de les dues intenses jornades del congrés, hi va haver un espai per reflexionar sobre la reforma legislativa en curs i l'evolució recent de l'adopció a Galícia i a Espanya. Ponents gallecs i d'altres comunitats, compartiren les seves experiències i conclusions sobre bones pràctiques que els molts anys de treball compromès els han ajudat a dibuixar. La necessitat de qüestionar veritats assumides sobre les “adopcions especials” i sobre “les necessitats especials” va ser un altre dels temes destacats del programa, com ho va ser també la diversitat a les aules i el treball cap a una escola inclusiva on els nens/es adoptats, però també tots aquells amb trajectòries vitals diferents o construïts com a “diferents”, participin com a membres de ple dret.

El programa incloïa la participació de diversos membres del Grup d'Investigació AFIN. Tomasa Bañez va centrar la seva presentació en l'acompanyament de les famílies adoptives quan els seus fills i filles arriben a l'adolescència, qüestionant la patologització d'aquesta etapa de la vida. Al seu torn, Diana Marre problematitzà la noció de “necessitats especials”. Finalment, Beatriz

la versió gallega de la guia elaborada pel Grup AFIN per encàrrec de CORA, *Falar de adopción tamén cando é difícil*.

Més informació sobre el congrés a: I Congreso Galego de Adopción.

Paola Galbany Estragués, llicenciada en Antropologia Social i Cultural, infermera i doctora en Infermeria per la Universitat de Barcelona, és professora del Departament d'Infermeria de la Universitat Autònoma de Barcelona. Realitzarà una estada d'1 any a Bloomberg Faculty of Nursing de la Universitat de Toronto, vinculada a una beca posdoctoral per a l'estudi dels moviments migratoris en infermeria.

www.congresogalegodeadopcion.gal

1º congreso galego de adopción

*Novos horizontes,
novas perspectivas*

29 e 30 de maio 2015
Pazo da Cultura
Pontevedra

Homes cuidadors

Com anunciàvem en el número 70 d'aquesta publicació, hem iniciat un nou projecte d'investigació, "Homes cuidadors. Reptes i oportunitats per reduir les desigualtats de gènere i afrontar les noves necessitats de cura", coordinada per Dolors Comas d'Argemir (Universitat Rovira i Virgili) i Diana Marre (AFIN, Universitat Autònoma de Barcelona).

Aquest estudi té com a objectiu analitzar com els homes s'introdueixen en les activitats de cuidar, els canvis i les resistències. Identificarem les barreres culturals (construccions de gènere) i les barreres d'oportunitat (millor situació dels homes en el mercat de treball) que dificulten la implicació dels homes en els treballs de cura, tant en els remunerats com en els no remunerats, diferenciant la cura de la infància de la de persones adultes. Identificar els models emergents i donar visibilitat als homes cuidadors forma part també dels objectius de la recerca.

El reconeixement i redistribució dels treballs de cura és una qüestió prioritària i urgent. Les dones estan incorporades al mercat de treball, les famílies han canviat profundament i les situacions de dependència vinculades a l'edat han augmentat. La im-

plicació dels homes en els treballs de cura és un repte pendent en termes d'igualtat de gènere, però és també un repte a l'hora d'afrontar el considerable increment de les necessitats de cura en la nostra societat.

La metodologia de recerca és qualitativa. Es tracta de fer entrevistes obertes en forma de conversa a persones proveïdores de cura i receptors de cura, tant en l'àmbit familiar com el professional. L'objectiu és reconstruir les experiències i percepcions del homes implicats en la cura, com organitzen les activitats i amb quins suports compten. També volem contrastar aquestes dimensions amb les entitats i institucions proveïdores de cura. La participació és voluntària i les informacions resultants seran tractades de forma anònima i confidencial.

És un projecte que es realitza amb el suport de RecerCaixa, un programa impulsat per l'Obra Social La Caixa amb la col·laboració de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP). Té una duració de dos anys i s'ha de realitzar entre 2015 i 2016.

Tesi doctoral sobre famílies adoptives

Diana Jareño Ruiz, professora col·laboradora del Departament de Sociologia I de la Universitat d'Alacant i membre del grup d'investigació de la UA "Població, Medi Ambient i Desenvolupament", va realitzar el passat 13 de novembre de 2014 la defensa de la seva tesi doctoral '*Familias en transición: estudio sociológico de las familias adoptivas internacionales en la provincia de Alicante*'. La tesi doctoral amb "menció internacional" va ser dirigida per la professora María José Rodríguez Jaume. La qualificació va ser *Excel·lent Cum laude* per unanimitat, amb opció a Premi Extraordinari.

L'objectiu general de la tesi és conèixer els processos de transició a la paternitat i maternitat adoptiva de les famílies que han adoptat internacionalment a la província d'Alacant. Mitjançant l'ús de la metodologia qualitativa a través de l'elaboració de relats de vida i la tècnica de *mostreig de bola de neu*, la tesi doctoral recull el testimoni de quaranta adoptants que es distribueixen en un total de vint-i-quatre famílies de la província.

Per assolir l'objectiu establert, es realitza una anàlisi en base a les següents troballes o resultats: 1) Descripció de l'experiència subjecti-

vada com a família adoptiva internacional des del rol de pares i mares atenent a la seva percepció respecte a la valoració que sobre elles realitza la societat; 2) Delimitació dels factors que converteixen la maternitat i paternitat adoptiva en noves formes de maternitat i paternitat, per la qual cosa es defineixen nous estils educatius parentals, estratègies de construcció d'identitat i dinàmiques intrafamiliars; 3) Valoració del procés d'adopció internacional que realitzen els adoptants; 4) Importància dels orígens per a les famílies adoptives internacionals, mitjançant els processos de revelació i la pràctica de l'adopció oberta.

Trobada a La Plata

El passat 15 de maig es va dur a terme a la Facultat de Trabajo Social de la Universidad Nacional de La Plata, Argentina, la primera trobada del cicle de Conferències-taller d' Investigacions sobre "Infancias: experiencias y desafíos contemporáneos".

L'esdeveniment va estar adreçat a investigadors, professors, professionals de distintes disciplines que integren equips d'intervenció amb nens i nenes, estudiants de grau i de postgrau, comptant a més amb la presència i el recolzament institucional de les autoritats de l'esmentada Facultat.

La conferència central va ser a càrrec de la Dra. Diana Marre (Universitat Autònoma de Barcelona), qui després de realitzar un recorregut per l'estat dels estudis contemporanis sobre la infància, va exposar els temes de les seves investigacions en curs, així com les diferents estratègies de transferència social dels coneixements produïts. Fent especial esment en les estratègies metodològiques adoptades en el treball antropològic amb nens i nenes, va explicar les dificultats d'aquesta tasca en una societat com l'espanyola, on la socialització infantil té lloc majorment entre nens i en espais exclusivament destinats a la seva cura. Fent un balanç de la manera en què la Convenció Internacional dels Drets del Nen ha estat aplicada des de la seva aprovació, la investigadora va assenyalar alguns dilemes que sorgeixen de la utilització d'una legislació internacional que no ha tingut en compte la diversitat de pràctiques culturals en relació amb la infància, així com les dificultats en fer efectiu el principi de participació infantil.

Més tard, amb la finalitat d'incentivar el debat entre els participants i l'intercanvi entre especialistes de diferents àmbits acadèmics, es va convidar a diversos investigadors que estan treballant sobre temes afins perquè relatessin breument les seves línies i experiències d'investigació. Així, presentaren una síntesi de les seves indagacions, la Dra. Carla Villalta (CONICET-Universidad de Buenos Aires), Carolina Ciordia (CONICET-Universidad de Buenos Aires), Soledad Gesteira (CONICET-Universidad de Buenos Aires), Silvina Rivas (Facultad de Trabajo Social de la Universidad Nacional de La Plata), Susana Ortale (Centro de Estudios en Nutrición y Desarrollo Infantil de la Comisión de investigaciones científicas de la provincia de Buenos Aires-Universidad Nacional de La Plata) i Andrea Szulc (CONICET- Universidad de Buenos Aires).

Preguntes i comentaris van anar donant lloc a un enriquidor intercanvi entre els presents, que va fer palès l'interès en la temàtica i les possibilitats de reflexió i construcció col·lectiva de coneixement.

El Centre AFIN a TodoPapás Loves

Els dies 23 i 24 de maig va tenir lloc a Barcelona (al Centre Cívic Navas) *TodoPapás Loves*, un esdeveniment pensat per ajudar i acompanyar aquells que són pares o mares o ho seran properament en la planificació i seguiment de l'embaràs i de la seva pa/maternitat. El Centre de Serveis AFIN de la Universitat Autònoma de Barcelona va participar en aquest a través de la impartició de tres *Master Class* sobre "El sueño de los bebés: mitos, verdades y trucos", a càrrec de la Dra. Beatriz San Román, psicòloga del centre.

El Centre AFIN va néixer amb la voluntat de transformar i transferir els resultats d'investigació a través de serveis destinats a un públic no acadèmic. A més de consultoria i formació de professionals, ofereix activitats formatives i atenció personalitzada (presencial i online) a persones i famílies en temes relacionats amb les necessitats i desafiaments que planteja la diversitat en les relacions familiars i socials.